

Üzem szervezet: Az ~ egy gazdaság vagy uradalom (—>gazdaság, —>uradalom) belső rendszere, amely magába foglalja az ágazatok belső felépítését (tárgyi és személyi feltételek), az ágazatok egymáshoz való viszonyát és a gazdaság vagy uradalom irányításának módját. A paraszti gazdaságok ~ében az egyes ágazatok (növénytermesztés, állat-tartás, méhészet stb.) mind személyi tekintetben, mind eszközeikben összemossódnak, hacsak az egyes ágazatok között területileg nagy távolság nincsen (—>területi munkamegosztás). Az uradalmakban az ágazatok struktúrája mind személyi, mind tárgyi tekintetben zártabb, élesebben elkülönülnek egymástól. Az ~ egyes ágazatainak jó összehangolása a gazdaságos termelést, termelékenységet is befolyásolja. Az ~ irányítása a paraszti gazdaságban a gazda feladata, s a hagyományok szabják meg mind az egyes ágazatok kialakítását, mind az irányítást. Az uradalmak ~ét szakképzett gazdászok (gazda-tisztek) alakítják ki, akik mezőgazdasági és közgazdasági képzésben részesülnek. Mo.-n a múlt század utolsó harmadáig a gazdatisztek tömegesen főként tapasztalati alapon szerezték ismereteiket, noha mezőgazdasági szakképzés már a XVIII-XIX. sz. fordulóján megindul (pl. Georgikon). 1880-ban megalakult „Magyar Gazdatisztek és Erdő-tisztek Országos Egyesülete”, amely ugyan elsősorban jogvédő egyesület volt, de már tömeges szakképzésük iskolai irányítását is szorgalmazta. (—>még: munkamegosztás, családi munkamegosztás). - Irod: Szabó László: Munkaszervezet és termelékenység a magyar parasztságnál a XIX-XX. században (Szolnok, 1968); Fabricius Endre: A magyar gazdatiszt (Bp., 1931).